

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА

Факультет романо-германської філології

Кафедра німецької філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної
роботи
професор Хмарський В.М.

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гендерні дослідження в лінгвістиці

Рівень вищої освіти Третій (доктор філософії)

Спеціальність 035 Філологія

2020–2021

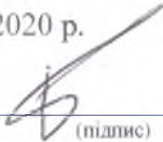
Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни "Гендерні дослідження і лінгвістиці".

Розробник: Колесниченко Н.Ю., доктор педагогічних наук, проф. кафедри німецької філології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри німецької філології

Протокол № 10 від "02" липня 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

Кулина І.Г.

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету РГФ

Протокол №1 від "31" серпня 2020 р.

Голова НМК

_____ (підпис)

Телецька Т.В.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>вечірня форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 / 3 годин – 90 / 90 залікових модулів – 1/1 змістових модулів – 2/2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Рівень вищої освіти: Третій (доктор філософії)	За вибором аспіранта	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	14 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	60 год.
Форма підсумкового контролю: Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомити аспірантів з основними положеннями сучасного стану поняття «гендер», історією його становлення, виникненням «гендерної лінгвістики». Детально розглянути необхідність урахування гендерного аспекту під час викладання у ВНЗ, також дослідити необхідність дотримання егалітарної культури як між студентами, так і між викладачами.

Завдання: викладення теоретико-методологічних засад гендерного аспекту; аналіз ключових понятійних категорій «компетентність» та «компетенція»; поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань та практичних навичок щодо гендерних особливостей у лінгвістиці, порівняльний аналіз англійської, німецької та української терміносистем з урахуванням сучасних вимог у ВНЗ; опис складових методологічної компетенції сучасного філолога та шляхів їх формування. Опис складнощів у перекладі гендерно-маркованих слів у різних мовах.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії

розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

СК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати: теоретичні засади сучасної гендерної лінгвістики; спеціальну термінологію в галузі гендерної лінгвістики та вільно нею користуватися, складові гендерної компетенції сучасного філолога та шляхи їх формування.

вміти: на основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища гендерного аспекту соціокультурного життя, проявляти чутливість до впливу культури та свідомості на мову певної культури з урахуванням гендерних лінгвістичних особливостей у різних мовах, пов'язувати гендерні лінгвокультурні проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень; ефективно спілкуватися і взаємодіяти в міжнародному соціокультурному просторі, зокрема й науковому; презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі; проводити лінгвокультурний та перекладацький аналіз різножанрових текстів (оригіналів і перекладів) відповідно до сучасних вимог; будувати та ефективно реалізовувати стратегії лінгвокультурного та перекладацького самовдосконалення впродовж життя.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Предмет і завдання гендерної лінгвістики. Гендерні аспекти вивчення мовної особистості.

Тема 1. Витоки становлення гендерної лінгвістики. Основні категорії та поняття гендерної лінгвістики. Характеристика методів гендерної лінгвістики.

Зв'язок гендерної лінгвістики з феміністською теорією мови, теорією маскулінності й квір-дослідженнями.

Тема 2. Поняття фемінізму та його видів. Феміністська критика мови й мовна політика західного суспільства. Антропоцентризм та андроцентризм мови. Гендерна асиметрія в словотворенні. Феміністське літературознавство. Мовні особливості жіночої прози. Типологія сучасної жіночої прози.

Тема 3. Мовна особистість у контексті гендерних досліджень. Специфіка організації асоціативно-вербальної мережі залежно від соціобіологічної статі носія мови. Детермінація концептуальної картини світу гендерною належністю особистості. Гендерні особливості прагматикону. Ідентифікація гендерної належності мовної особистості за її мовленнєвою реалізацією.

Змістовий модуль 2. Мовна картина світу в ракурсі гендерних досліджень. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності.

Тема 4. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності.

Тема 5. Основні типи моделей читання з урахуванням гендерного фактору.

Тема 6. Західний та вітчизняний варіант усунення гендерних диспропорцій у мовній комунікації. Традиційне/новаторське в мовній діяльності суспільства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	ср		л	п/с	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1: Предмет і завдання гендерної лінгвістики. Гендерні аспекти вивчення мовної особистості.												

Тема 1. Витоки становлення гендерної лінгвістики. Основні категорії та поняття гендерної лінгвістики. Характеристика методів гендерної лінгвістики. Зв'язок гендерної лінгвістики з феміністською теорією мови, теорією маскулінності й квір-дослідженнями	10	2	2			6	10	2	2			6
Тема 2. Поняття фемінізму та його видів. Феміністська критика мови й мовна політика західного суспільства. Антропоцентризм та андроцентризм мови. Гендерна асиметрія в словотворенні. Феміністське літературознавство. Мовні особливості жіночої прози. Типологія сучасної жіночої прози	14	2	4			8	14	2	4			8
Тема 3. Мовна особистість у контексті гендерних досліджень. Специфіка організації асоціативно-вербальної мережі залежно від соціобіологічної	14	4	2			8	14	4	2			8

статі носія мови. Детермінація концептуальної картини світу гендерною належністю особистості. Гендерні особливості прагматикону. Ідентифікація гендерної належності мовної особистості за її мовленнєвою реалізацією												
Разом за змістовим модулем 1	38	8	8			22	38	8	8			22
Змістовий модуль 2. Мовна картина світу в ракурсі гендерних досліджень. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності.												
Тема 4. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності	18	2	2			14	18	2	2			14
Тема 5. Основні типи моделей читання з урахуванням гендерного фактору.	16	4	2			10	16	4	2			10
Тема 6. Західний та вітчизняний варіант усунення гендерних диспропорцій у мовній комунікації. Традиційне/новаторське в мовній діяльності суспільства	18	2	2			14	18	2	2			14
Разом за змістовим модулем 2	52	8	6			38	52	8	6			38
Усього годин	90	16	14			60	90	16	14			60

5. Методи навчання

Лекція, практичні заняття, дискусія, постановка й обговорення проблемних питань, виконання самостійних завдань, робота в наукових бібліотеках та з електронними ресурсами.

6. Методи контролю

Оцінювання усних відповідей, завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, усна відповідь під час складання заліку.

7. Питання для підсумкового контролю

1. Предмет і завдання гендерної лінгвістики.
2. Феміністська критика мови.
3. Гендерні аспекти вивчення мовної особистості.
4. Мовна картина світу в ракурсі гендерних досліджень.
5. Гендерні аспекти лінгвістичної толерантності
6. Гендерні стереотипи та необхідність урахування їх змін при формування егалітарної культури філолога.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота						Залік	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10		
60						40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Основна

1. Антологія гендерної теорії. Сб. перекладів / Сост., комм. Е.І. Гапової та А.Р. Усманової. – Мінськ: Пропілеї, 2000. – 383 с.
2. Бессонова О.Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивно-гендерні аспекти. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – 362 с.
3. Бовуар С. де. Другої статі. В двох тт. / Під общ. ред. С. Г. Айвазової. – М.: Прогрес; СПб: Алетейя, 1997. – 832 с.
4. Введение в гендерные исследования. Ч.І: Учеб. пос./ Під ред. І.А. Жеребкиної. – СПб: Алетейя, 2001. – 708 с. Ч.ІІ: Хрестоматія / Під. ред. С.В. Жеребкина. – СПб: Алетейя, 2001. – 780 с.
5. Введение в гендерные исследования: Учеб. пос. / Под общ. ред. А.А. Костицкой. – 2-е изд., перераб., доп., - М.: Аспект-Пресс, 2005. – 255 с.
6. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. – К.: Столиця, 2002. – 182 с.

7. Горошко Е.И. Языковое сознание: гендерная парадигма. – Москва – Харьков: «Инжэк», 2003. – 440 с.

Додаткова

1. Кирилина А.В. Гендер: лингвистические аспекты. – М.: Ин-т социологии РАН, 1999. – 180 с.
2. Основи теорії гендеру: Навч. посібник. – К.: К.І.С., 2004. – 536 с.
3. Хамитов Н.В. Тайна мужского и женского. – Київ: Либідь, 2002. – 173 с.
4. Braun Ch. von. Gender Studien. – Stuttgart/Weimer: Metzler Vlg., 2000. – 390 S.
5. Coates J. Women, Men and Language. 2-nd ed. – N.Y.: Longman, 1994. – 190 p.
6. Düringer K. Beim nächsten Buch wird alles anders. – Königstein / Taunus: Ulrike Helmer Vlg., 2001. – 244 S.
7. Frank K. Sprachgewalt: Die sprachliche Reproduktion der Geschlechterhierarchie. Elemente einer feministischen Linguistik im Kontext sozialwissenschaftlicher Frauenforschung. – Tübingen, 1992. – 130 S.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.uni-essen.de/literaturwissenschaft-aktiv/Vorlesungen/washeisst/Trivialliteratur.htm>
2. <http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.f/f709902.html>.
3. <http://www.diplom.de/katalog/arbeit/1664>
4. <http://www.coroner.frocc.de/verlage.htm>
5. http://www.welt.de/print-welt/article332545/Das_Schweigen_der_Maenner.html
6. <http://mail.google.com/mail/?ui=1&attid=0.1&disp=vah&view=att&th=118748399aa...>